πολὺ τὸν Εὐρωπαϊσμό. Ὁ Εὐρωπαϊσμὸς εἶναι τώρα ὅ,τι στὰ παλιὰ τὰ χρόνια ὁ Ἑλληνισμός. (Τὸ σημείωμα τοῦτο τὸ ξανακοιτάζω τώρα καὶ τὸ ἀντιγράφω, γιατὶ λυπᾶμαι νὰ τὸ σβύσω· σὰν κάτι νὰ ἤθελα νὰ πῶ, καθαρώτερο, ποὺ τώρα δὲν τὸ ξεχωρίζω καὶ πολὺ καθαρά. Ἂς εἶναι.)

81

Ποῦ εἶν' ἡ περίφημη ***πρωτοτυπία***, καθὼς οἱ ἁπλοὶ τὴ φαντάζονται, «πνεῦμα κατερχόμενον ἐν εἴδει περιστερᾶς;» Ἀνάφτ' ἕνα φανάρι καὶ ζητῆστε την. Παίρνω τὴν πρωτοτυπώτερην ἰδέα τοῦ καιροῦ μας ποὺ σκορπίστηκε παντοῦ ὅπου στοχαστικός, κι ἅστραψε καὶ βρόντησε παντοῦ ὅπου νόηση καὶ καρδιὰ τώρα τελευταῖα. Τὴν ἰδέα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Νίτσε: τοῦ παντοτινοῦ γυρισμοῦ τῶν πάντων. Ὁ Hoffing μᾶς λέει πὼς ἡ ἰδέα εἶτανε τῶν Πυθαγορικῶν καὶ τῶν Στωϊκῶν. Ὁ Fouillée μᾶς θύμισ' ἕνα τετράστιχο τοῦ Γκυγιὼ ποὺ τὴν ἐκφράζει, πρὶν ἀπὸ τὸ Νίτσε, τὴν ἴδια τὴν ἰδέα, ἐπιγραμματικώτατα. Μὰ δὲν ὑπάρχει πρωτοτυπία; Μὰ πὼς μπορεῖ νὰ μὴν ὑπάρχῃ, ἀφοῦ ὑπάρχει μεγαλοφυΐα. Ὑπάρχει καὶ παραϋπάρχει. Μὰ εἶναι κάτι ἄλλο, κάπως πολὺ διαφορετικὸ κι ἀπ' ὅ,τι ὁ ἁπλὸς τὴ φαντάζεται, «πνεῦμα κατερχόμενον ἐν εἴδει περιστερᾶς.»

82

Οἱ Ρωμιοί. Τὸ στοιχεῖο τους. Ἔμποροι καὶ ποιητές. Ἀπ' αὐτοὺς κρέμεται ἡ Ρωμιοσύνη. Τὸ ξανάνθισμα καὶ τὸ μεγάλωμά της. Τὸ παραστράτισμα τοῦ ἐμπορου, ὁ πολιτευόμενος. Ποὺ τὴν ἔχει τὴν πολιτικὴ ἐπάγγελμά του. Τὸ παραστράτισμα τοῦ ποιητῆ, ὁ ρήτορας τοῦ συλλαλητήριου. Ὅλα τἄλλα ἔρχουνται παρακατιανά.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

Ἐγὼ ἡ χαρά, τὸ φῶς ἐγὼ κ' ἐγὼ τὸ πανηγύρι
Τῆς ἄνοιξης ποὺ ξώφρενα γελάει στὴ γέννησή μου.
Καὶ χύνει ἡ ξέφρενη ζωή, σὰ μέσα σὲ ποτήρι,
Τὸ αἷμα της, περίφλογο κρασὶ μὲς τὸ κορμί μου.

Δίνω τὴ νιότη στοὺς ἀγροὺς καὶ σπέρνω τὴ λαχτάρα
Στὰ χόρτα, στ' ἄνθη ὁλόγυρα τοῦ πόθου ἀνατριχίλα.
Καὶ στὰ περήφανα δεντρὰ ξυπνῶ κρυφὴν ἀντάρα
Σὰν τῆς πορφύρας μου ἀργοσειῶ τὰ φλογισμένα φύλλα.

Ἐγὼ ὅπως τὸ ριαντάρυλλο χλωμιάζοντας δὲ σβύνω
Ζηλιάρης σὰν ὁ Χάροντας μπροστά μου σταματήσει·
Μόνο ἀπὸ πεῖσμα μελανὴ ποὺ τὴ Ζωὴν ἀφίνω,
Πεθαίνω μέσα στοῦ ἡλιοῦ τὸ καφτερὸ μεθήσι.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

Ο ΑΡΗΓΙΑΝΟΣ (*)

Ἡ ΓΡΙΑ. Ὅσκε, ἀφέντη βεζίρη. Ἀπάνου στ' ἀντικρυνὸ βουνὶ εἶναι ἡ λιγνὴ ὀξειὰ ποὺ ἔχει στὰντικρυνό της κλωνάρι ἡ πετροπέρδικα χτισμένη τὴ φωλιά της. Ὁ βασιλιὰς θὰ ἰδεῖ στὴ στιγμὴ τὴν ὑγειά του, ἅμα τὸν ἀλείψουν μὲ τὸ αἷμα τοῦ πουλιοῦ τῆς πετροπέρδικας. Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ διατάξετε ἕνα νὰ πάει νὰν τὸ φέρει...

ΟΛΟΙ (συναρπασμένοι). Ποῦ εἶπες πῶς εἶναι, γριά;

Ἡ ΓΡΙΑ. Στὴν τσίμα τἀντικρυνοῦ βουνοῦ. Τὸ δέντρο εἶναι λιγνὸ καὶ στὸν γκρεμὸ φυτρωμένο. Ὅποιος ἀνέβει θὰ πέσει καὶ ὅποιος πέσει θὰ σκοτωθεῖ. Μὰ τὸ πουλὶ θὰν τὸ πιάσει κ' οἱ ἄλλοι θὰν τὸ φέρουν. Ὁ Βασιλιὰς τῆς χώρας θὰ σωθεῖ!....

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. Εἶναι μακριά;

Ἡ ΓΡΙΑ. Εἶπα στἀντικρυνὸ βουνί...

Ὁ ΦΙΛΟΣ. Μὴν τὴν πιστέβετε, ἀρχόντοι. Εἶναι ἡ προστράτρα τοῦ Ἀρήγιανου.

Ἡ ΓΡΙΑ. Δὲν ἔχετε νὰ χάσετε τίποτα, ἀρχόντοι. Μιὰ ζωὴ ἑνὸς πουλιοῦ μονάχα ἑνὸς ἀνθρώπου. Γιὰ τὸ βασιλιὰ τί ἀξίζουν ἀφτά; Ἐμεῖς στὸν κόσμο μας, γιατὶ εἶμαι ἡ μάγισα καὶ τὸ ξέρει ἡ ἀφεντιά του, ὅταν θέμε νὰ προστατέψουμε τὸν ἀρχηγό μας τὴ στάχτη τρῶμε, ποὺ θὰ πεῖ...

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. Σωστὰ λέει. Ἀμέσως νὰ τρέξτε καὶ νὰ φέρετε ἐδῶ τὸ πουλί. (στὴ γριά). Ἐσὺ θὰ μένεις ἐδῶ ὡς ποὺ νἀρθοῦν πάλι...(κινάει νὰ μπεῖ στὴν κάμερα).

Ἡ ΓΡΙΑ (σιγά). Ἀφέντη Βεζίρη..,

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ (στρέφοντας). Τί θέλεις πάλε;

Ἡ ΓΡΙΑ. Ἡ διαταγή σου δὲ θὰ γίνει. Δὲ θὰν τὴ θυσιάσει κανεὶς τὴ ζωή του γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ βασιλιᾶ του. Μέβρισαν κάτου καὶ μὲ βάρεσαν οἱ σκοποὶ ποὺ τοὺς τὄπα κ' οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ξέρουν πόσο μεγάλος εἶναι ὁ κίντυνός τους. Ὅποιος πάει δὲ θὰ γυρίσει πάλε, μόνε θὰ φύγει, ἅμα ἀπὸ κοντὰ ἀντικρύσει τὸ χάος καὶ τὸ δέντρο...

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. Τί λές, γριά;...

Ἡ ΓΡΙΑ. Θὰν τὸ ἰδεῖς, ἀφέντη Βεζίρη...

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. Τράβα κεῖθε· (ἡ γριὰ παραμερίζει). Σύμβουλοι τοῦ κράτους, ὁ βασιλιὰς κιντυνέβει. Οἱ γιατροὶ εἶναι ἀπελπισμένοι. Τελεφταῖο καταφύγιο μᾶς μένει ὁ λόγος τῆς γριᾶς. Ποιὸς θὰ δείξει τὴν ἀφοσίωσή του; (στὸν Γ'.) Ἐσένα, γενναῖε, ὁρίζω νὰ πάρεις ἀνθρώπους καὶ νὰ πᾶς νὰν τὸ φέρεις...

(*) Κοίταξε ἀριθ. 443, 444 445, 446 καὶ 447.